

Co je to babí léto?

Babí léto patří k těm výrazům, které používáme naprosto samozřejmě. Jakmile po několika chladnějších dnech přijde v září nebo říjnu období slunečného a příjemně teplého počasí, máme jasno: přišlo babí léto.

Jenže proč právě babí? Mohlo by se zdát, že odpověď bude jednoduchá. Není. Přesný původ tohoto krásného českého pojmenování totiž neznáme a jazykovědci uvádějí několik možných vysvětlení.

Nejdřív si řekněme, co je vlastně babí léto

Babí léto není jen jakýkoliv hezký zářijový den. Meteorologové tak označují období **suchého, klidného a převážně slunečného počasí s poměrně vysokými odpoledními teplotami**, které se u nás objevuje obvykle v září nebo říjnu. Typické jsou přitom poměrně velké rozdíly mezi dnem a nocí. Ráno nás může čekat chlad, rosa nebo mlha a člověk přemýšlí, proč si nevzal teplejší bundu. O několik hodin později už sedí na slunci jen v tričku.

Za babím létem většinou stojí rozsáhlá **tlaková výše nad střední nebo jihovýchodní Evropou**, která přináší stabilní počasí, málo větru a často také příliv teplejšího vzduchu. A právě klidné počasí vytváří ideální kulisy pro jeden z nejznámějších symbolů babího léta.

Teorie první: Mohou za to „babské vlasy“

Tohle vysvětlení je asi nejznámější. Určitě jste někdy při podzimní procházce viděli dlouhá jemná pavučinová vlákna, která se vznášejí ve vzduchu, zachytávají se na trávě, keřích nebo nám přistanou na oblečení. Na

slunci jsou stříbřitá a podle jedné teorie lidem připomínala **jemné šedivé vlasy starších žen**. A právě odtud mohlo vzniknout pojmenování babí léto.

Má to navíc ještě jednu hezkou souvislost. Vlákna nejsou jen pavučiny náhodně utržené větrem. Drobní pavouci je využívají jako dopravní prostředek. Vyšplhají na vyvýšené místo, například na vrchol stébla, vypustí jemné hedvábné vlákno a nechají se pomocí vzdušných proudů unášet krajinou. Takové pavoučí cestování se označuje jako **ballooning neboli vzduchoplavba**. A slunečné, klidné dny babího léta mu dobře přejí. Takže až vám příště na zahradě přistane na svetru jemná pavučinka, možná jste právě zastávkou malého pavoučího cestovatele.

Teorie druhá: Léto jednoduše zestárlo

Druhé vysvětlení je méně romantické, ale vlastně velmi pěkné.

Podle výkladu spojovaného například s Karlem Jaromírem Erbenem může „babí“ označovat **staré, odcházející léto**. Hlavní letní sezona skončila. Slunce už nemá sílu jako v červenci, dny se krátí, rána jsou chladná a příroda se pomalu připravuje na podzim. A přesto se léto ještě jednou vrátí. Ne už ve své mladé rozpálené podobě s tropickými nocemi a dlouhými večery, ale v klidnější, mírnější podobě. Takové **zestárle léto**.

Možná právě proto bývá babí léto tak příjemné. Léto už nikam nespěchá.

A pak jsou tu tajemné Baby na obloze

Třetí vysvětlení nás překvapivě odvádí ze zahrady až ke hvězdám.

Josef Jungmann ve svém česko-německém slovníku zaznamenal možnost, že výraz souvisí s lidovým názvem hvězdokupy **Plejády**. Té se u nás kdysi říkalo také **Baby**. Plejády jsou skupinou nápadných hvězd v souhvězdí Býka a právě během podzimních nocí jsou na obloze dobře pozorovatelné. Podle tohoto výkladu by tedy „babí léto“ vůbec nemuselo souviset s babičkami ani se šedivými vlasy, ale s hvězdami, které lidé po generace sledovali na podzimní obloze.

Která z teorií je správně? To už dnes s jistotou nevíme.

Pavučiny ale k babímu létu opravdu patří

Ať už daly babímu létu jméno, nebo ne, jemná poletující vlákna jsou pro toto období typická. Mladí pavouci využívají proudění vzduchu k tomu, aby se dostali na nová místa. Jejich „letadlo“ přitom nemá křídla ani motor. Stačí několik mimořádně lehkých hedvábných vláken. Pavouk vyleze na vyvýšené místo, nastaví se proudění vzduchu a vypustí vlákna. Pokud jsou podmínky vhodné, vzduch jej zvedne a odnese pryč. Někteří tak urazí jen několik metrů, jiní se mohou dostat velmi daleko. Babí léto tedy není jen pěkné počasí pro nás. Je to také období velkého pavoučího stěhování.

Kdy vlastně babí léto začíná?

Tady kalendář nepomůže. Babí léto **nemá pevné datum začátku ani konce**. Někdy vydrží několik krásných dnů, jindy se teplé a slunečné počasí udrží mnohem déle. A některé roky se typická situace projeví jen slabě. Nejčastěji si ho spojujeme s druhou polovinou září a začátkem října. Proto také není úplně správné označovat za babí léto každý slunečný den už na začátku září. Meteorologické babí léto má své typické načasování i charakter počasí.

Má babí léto i jinde ve světě babičky?

Ne vždy. V angličtině se používá známé označení **Indian summer**, tedy indiánské léto. V němčině najdeme výraz **Altweibersommer**, který má naopak k našemu označení velmi blízko a také bývá spojován s jemnými pavučinovými vlákny. Různé země si zkrátka všímaly stejného jevu – krátkého návratu příjemně teplého počasí uprostřed postupujícího podzimu – ale pojmenovaly si ho po svém.

A proč máme babí léto tak rádi?

Možná proto, že už víme, že nebude trvat dlouho. V létě bereme slunce skoro jako samozřejmost. V září už má každý teplý den trochu větší cenu. Ráno se válí mlha nad loukami, na trávě leží rosa, odpoledne ještě můžeme sedět venku s kávou a večer už je příjemné zachumlat se do mikiny. Dozrávají jablka a hrušky, v lesích rostou houby, na keřích červenají šípky a na slunci poletují stříbrná pavoučí vlákna.

Ať už tedy babí léto získalo jméno podle **šedivých vlasů, zestárlého léta nebo hvězdných Bab**, jedno je jisté: **je to taková malá letní přídavková porce, kterou nám příroda někdy nadělí těsně před opravdovým podzimem.**

A tak je možná nejlepší nepřemýšlet příliš dlouho nad tím, proč se jmenuje právě babí. **Raději si ho užít, dokud trvá.**